

REGÉLŐ.

Pesten vasárnap martius 17^{kén} 1839.

Megjelen társával együtt hetenként kétszer vasárnap és csütörtökön. Fél évi díjja helyben képekkel 5 ft. borítéktalanul; postán 6 ft. pengőben. Budapestiek évnegyedenként is válthatnak példányt. A' folyóiratnak egyes száma, vagy képe 12 kr. p.p.

ORSZÁG 'S NÉPISMERTETÉS.

Utazási vázlatok.

(Folytatása)

Styria végső határát elhagyván 's Karinthiába jövén, emlékezetre méltó tüneményt láttam sz. Veit helységében. Egy dombon fekvő korcsma előtt ajtatós csöndben állott a' néptömeg. Én felsietek, 's ime egyiptusi József testvéreivel együtt szemembe ötlík. Hófejér ing és gatyá, arany papirossal kihimezve, volt öltözetük a' színészeknek, kik szabad ég' alatt, zöld pázsiton, szerepüket közelégedésre játszották; mert a' nép azt gondolta, hogy a' fakamarából kormányzó falusi kisbíró 's az onnan riadozó sugónak szava a' dolog szükséges mivoltához tartozik. Azonban megvallom igazán, az ajtatosság sugárai ragyogtak a' hallgatók arcaikon; mély sohajok suhogának körültem; mert a' szent hajdankornak megható dramája a' szenvedőket vigasztalá, 's őket is derültebb jövendővel biztatá. De miképp' irjam-le azon érzelmeket, mellyek ébredének bennem, midőn a' színészek Isten kegyelmét énekszóval magasztalták? Tiszta volt énekük folyama, mint kristályokon játszó buborék; hathatós vala édesen ömledező zenéjek bája; hallgatott a' természet, a' szív dobogása megállott, míg csak a' fellengző hangának játszi szelleme zenge közöttünk. Ekkor látám először a' bércek gyermekeit éneki értékük pompájában; ekkor tanultam Ceres szolgálában Apollo papjait tisztelni.

Folytatván utamat, Klagenfurton, Villachon, 's Tarvisón keresztül Pontafelra érkeztem. Itt kezdődik a' ris- és polenta-kedvelőknek hazájuk. — Rescuiltán, Venzonén, Ospedalettón keresztül Udinera jöttem. Idáig semmi nevezetést sem láttam. Ut közben egy kocsisul egy furláni éneket tanultam, mellyet tréfa kedvéért azon kimondással, mint tőle hallám, közlök a' tisztelt olvasókkal;

Se ben che sono zovinetta
 Go l' amante che mi spetta
 Son risolta rissoluta
 Che mi voglio maritar.

Cara figl' la tu età
 Non ti ze per maritar
 Guarda pui di non gannarsi
 Per farmi sospirar.

Cara mama compatite
 Se la figlia vi risponde,
 La più bella cos al mond é
 Maritarsi a so piacer.

Magyarul: Gyöngé ugyan ifjúságom
 Kedvesemet égve várom;
 Erős elhatározásom:
 Csak férj karja boldogságom.

Édes lányom a' te korod
 Házasodni nem való;
 Órizd magad', ne esalódjál,
 Sirna anyád, a' haló.

Engedelmet édes anyám!
 Hogy illy nyiltan felelek;
 Akkor virít csak világom,
 Ha kényemre férjt lelek.

Udina helyes, népes 's gazdag város, püspöki székkal, lyceummal, több palotával, gyönyörű kertekkel, nem rég épült káptalani templommal tündöklő. Ez utóbbiban az udinaiak sz. Lukács-tul festett Sz. Maria képét tisztelik.

Kijövén Udinábul az országutra, ezt a' legbájosabb sétahelynek találám. Mindkét oldalon kellemes árnyat vető fasor terjedt el az elláthatlan távulba; mindkét részről suhogva ingadozott a' magasan kikelt vetemények tengere; minden barázdában Pomona gyümölcs-teljes leányai mosolygtak, 's félkoszorút képező szőlőveszszókkal, mellyek a' velük játszadozó Zephyrek közt halkan lebegének, egyesültek. Elhagytam már a' széles Tagliamento vizén épült 's jó óranegyednyire tartó fahidat, hol, mivel kaputot láttak rajtam, kétszeres bért, u. m. 60 centesimit, vagy is, 12 p. krt kellett fizetnem. Hátra hagytam már jó borárul nevezetes 's tündér-tájon fekvő Conegliano városát; már keresztül mentem a' tavaszi kellemmel nyájaskodó Treviso városán; 's még

mindig a' regényes kert varázsai közt andalgék; miglen M e s t r e -
re érkeztem. Alig pillantanak-meg a' csónakászok, ki kezemnél, ki
ruhámnál ránczigált, hogy csak csónakára üljek; mindenik magá-
ét dicséré, ügyességét trombitálá. Azonban a' legfürgébb kikapta
kezemből botomat 's esernyőmet, és csónakára vitte: tehát nolens
volens annál maradtam. Ő ugyan Velenczeig „tre schvanzigert“
kért; hanem azokbul utójára, mert e' finom néppel alkudni kell, csak
„un schvanziger“ lett. — Bemenék a' parton levő korcsmába egy
kis ebédre; bort töltök poharamba, 's im! mellettem terem egy
„briccone di barcajuolo“ — kiissza boromat, 's eltűnik. Én gon-
dolám, hogy ő a' bérletem csónakhoz tartozik; azonban megjele-
nik valóságos emberem is, 's megissza másik messzelyemet is.
Eszembe jutott ekkor, hogy

Per arte ed inganno
Si vive mezzo anno;
Per inganno ed arte
Si vive l'altra parte.

Óranegyed múlva a' tenger ringató habjain lebegtünk. Egy
részről a' mérhetlen hosszúságú Adria vizei csókolództak a' látha-
tárral; másrula' sötétlő távulnak hegylánczai közlekedésben tarták
a' hullámokat magas fellegekkel, 's e' vizes messzetáj közepén
emelkedének az ősz évek emlékei. Roppant épületek, óriáskodó
templomok, usztak Adria síkjain; a' tengereknek hajdani hódító
királynéjok, a' halhatlan V e n e z i a, tűnt előnkbe.

Oda érkezvén, megálltunk a' Rialto-hidnál. Ez óriási művet
Antonio da Ponte, a' 16-ik században építé. A' szilfakaróknak
számuk, mellyeken a' hid áll, 12.000; az egész hid fejmárvány-
bul alkotva 43 láb szélességű, 's egyetlen boltozatja 70 láb hosszú.
Mindkét részén kalmárboltok vannak, 's mindkét parttuli részről 56 fok
vezet fölébe. A' Rialtohídtul elsiettem Mark piacza felé. Meg-
álltam, körülnéztem, 's az elhunyt nagy lelkek óriási eszméjeknek
óriásibb létrehozását csudálva, de borzalommal is, tisztelém. A' pi-
acz 680 láb hosszú, 550 széles. Három oldalát egy épület, melly
tornáczokon nyugszik, képezi. A' két hosszabb oldal ó és új
Prokuracziának neveztetik; a' keskenyebb oldal az alkirály lakhe-
lye; a' negyediket Mark temploma képi, mellyhez a' hajdani her-
czegek (doge) lakhelye van kapcsolva. Mark piacza minden
nemű összegyülekezethetnek közhelye. Látni itt fel 's alá sétálgatni
Velencze szépeit, könnyelmű csélcspajait, ábrándozó költészeit,
mélázó bölcseit; a' tornáczok alatt levő kávéházak előtt üldögel-
nek 's pipázgatnak egész nap a' „dolce far niente“ jelszó esküdt

barátai; mások dölyfösen támaszkodnak a' szobrokra, és széles köpönyegeikben, ámbár rongyos nadrág lappang alatta, 's már már három hete, hogy nem beretváltakoztak, gran signoré-knek akarnak látszani. Itt találjuk a' hatkrajczáros prokátorokat, kik a' pórnépnek leveleket 's a' t. hevenyében irnak; itt tartozkodnak a' csizmatisztítók is. — A' piac legszélsőbb végén áll két szörnyű nagyságú granitszobor. Egyiken érczből készült, arczával a' tengerhez fordult, szárnyas oroszánt láthatni; másikon sz. Tivador, a' Velenceiek hajdani védszentük, márványképmását. — Büszke önélégedéssel néz itt a' Velencei a' három. ércztalapokon nyugvó, arbockokra fellállított, zászlóra, u. m. a' Velenceiektől meghódított három ország, Candia, Cyprus, és Morea, diadalmi jelére. — De büszkébb mosolygással nézé a' Velencei a' Mark templomába bámuló zavarában halkan lépő idegent, 's méltán. A' belfalak egészen arannyal ékesítvék, 's rajtok a' legremekebb festvények diszlenek. A' templom főbemenetele felett láthatni négy, korintheta érczből öntött lovat. Mondják, hogy Lysippus, N. Sándor kortársa készítette volt. Legszebb élvezetet ad a' toronyruli kiállítás. Szilárd önbizottsággal áll Velence, zöld szigeteiktől környezve, Adria kék habjaiban, nem félván dühöngő hatalmuktól, mint az örök czedrus, mellyet Libanon ormairul semmi fergeteg le nem taszithat, — mint a' százados tölgy, melly viharokkal dacolni tanult.

Roppant nagyságú a' 12 toronynyal környezett fegyvertár. Maga nemében egy a' fenségében ragyogó hercegi palota. Pompás oltárokkal, remek festvényekkel, aranyzott érczczel, jaspis- és porfirral diszlik S. Maria della salute; dús és szép sz. János és Pál temploma, mellyben 22 doge van eltemetve.

Velenczéből délkor elindulván vizen Fusinára, onnan pedig gyalog, a' még folyvást tartó kert gyönyörjein keresztül, alkonykor Paduába jöttem. — Ez kiterjedtebb Velenczénél, de nem olly népes. Nagyságukra 's bels szépségükre nézve nevezetesekek sz. Antal és Justina templomuk; említést érdemel a' piazza dei Signori, hol a' paduai egyetemen hajdan tanult királyok, hercegek, tudósok 's a' t. képszoبراikat körben láthatni. Az egyetem épülete nem igen nagy, és sok javításra volna szüksége. Ha az olasz folyóiratoknak hitelt adhatni, egy egészen új egyetemépület van tervben. Emlékezetre méltó a' Papafava palotájában létező 's Canovául egyetlen egy fejjermárvány darabbul készült „angyalok megbukását“ képező szobor. Említést érdemel nagysága és szép elrendezése miatt a' kórház is.

(*Vége következik.*)

PESTI VIZSGÁLÓ.

Gyászhir. — Pesten mart. 11-kén idegláz következtehen, 's élete 59-ik évében hunyt-elt. Gáttájai Gorove László ur több t. n. megye táblabírája 's a' magyar tudós társaság l. tagja. Hült tetemei mart. 12-kén a' belvárosi templom sírboltjába vitettek számos kíséret mellett. — Gyászolják halálát: hitese t. Rácz Maria asszonyság; — gyermekei Veron (t. Bicskei Bicskey Lajos urnak, t. n. Pest megye szolgabírájának hitese), István, Anna és Konstanczia; — végre testvérei Gáttájai Gorove Lajos és Károly.

H i r s z e k r é n y.

Időjárásunk olly rossz, millyet az évnek e' szakában csak gondolhatni. A' folyvást tartó kellemetlen nedves-hideg napokat minduntalan hulló csendes esők és havazások kísérik, mellyek mintegy örökös sarat képeznek. Beállott vásárunkra e' körülmény csak káros befolyással hathat. — Martius 13-kán reggeli 10 óra tájban egy kövel terhelt két lovas kocsi indulván Budáról Pestre, a' hajóhidnak egy ászok-gerendája ketté zuzott alatta, 's ez által négy hid gerenda kifoszolván helyéből, a' kocsi lovastól együtt egy alatt álló dereglyébe hullott; a' lovak ámbár megsérte, kimentettek. A' lemerült kocsinak szemközt Pestről egy hintó haladt, mellynek egyik lova szintén lebukott, másikat 's a' hintót fenntarták; a' benn ülők pedig kiugrással mentek-meg magukat. A' fennakadt közlekedés csak este felé nyílt-meg ismét. — 14-kére viradóra keményen megfagyott 's erősen havazott; este kitisztult 's tíz óra felé ismét havazni kezdett 's majd egész éjen át hullott.

FÜLHEGYI.

TERMÉSZETI TÖRTÉNET 'S TUDOMÁNY.

Ardeche megyei barlangok. — Nehány év előtt bizonyos d' Aiguize községi lakos, az Ardeche jobb partján, Saint Martin-nak ellenében vad üldözés alkalmával egy keskeny nyíláson át mélyen hatott-be egy szikla alá. A' keskeny szorulatón mintegy 15 metrenyi tért hagyván maga után, nagy tágas üregbe jutott, mellyet azonban világosság szűke miatt nem vizsgálhata-meg. Mult évi nyárhó vége felé egy éjjel a' folyamban, még pedig az említett nyílás közelében, halászván, egykori fölfedezése eszébe jutott, 's társait felszólítá, nem akarnának-e vele egy üreget megnézni? A' felszólítás elfogadtatott. Gyertyákkal ellátva (mellyeket valószínűleg a' halászatnál használtak) 's a' nyíláson átmászva, egy tágas, jegesedésekkel fedett terem-be jutottak, mellynek padolatja rendkívül sima volt. A' terem mintegy 450 metre hosszú, 's 150 széles, és igen emelt boltozatja van. E' miveletlen természetbuvárok a' látottak feletti csudálkozással távozván, más nap több emberrel 's ezek közt Romanet urral, aiguize-i jegyzővel is közölték fölfedezésüket. Ez a' halászok tudósítása felől meggyőződni akarván, néhány embert vön magához, 's a' kijelölt helyre ment az említett terem megvizsgálándó.

E' terembe, melynek padlatját a' külső földdel arányos magasságúnak találták, nem vezet más ut, mint melyen bejutottak: ellenben a' bejárás ellenében felnyúló falban mintegy 15 metrenyi magasságra, tágas nyílást pillantanak-meg, mely nevezetesen igen magasnak 's mintegy 6 metrenyi szélesnek mutatkozik. — Romanet ur lábtót hozatott, és a' nyíláson keresztül egy más terembe, az elsőnél még tágabba érkeztek. Minden fal, mint szintén a' boltozatnak is egy része, jegesedéssel van fedve. Itt azonban a' boltozatot, falakat 's padlatot kisebb 's nagyobb terjedtségű (tollszár vastagnyitól egész 3 metre átmérőjüig) csepkő borítá. A' padlatból oszlopok, egész a' boltozatig nyulók, emelkednek; mások onnan függenek-le; ismét mások földből látszanak kibúvni és különböző magasságban föl felé meredeznek. E' teremnek padlatja igen sima és homokból áll. A' falakban jobbról és balról nyílások 's barlangok, még eddig ki nem kutattak, vannak. Eddigi látogatói e' barlangnak elégtették egyenesen előre haladni. E' terem nem egyiránt széles; tartalmai azonban még is óriásiak. A' st. marceli bírónak segéde nem régiben megvizsgálván azt, embercsontok maradványaira talált, melyek utánítelve azok egy colossalis alakú lehetnek, 's a' falnak egy fülkéjében heverték. Nem messze e' helytől Romanet ur is egy állcsontot talált, melynek létreseizi szintén igen terjedelmesek.

Más kutatók tovább is hatottak, de mindig ugyan azon egy végetlen vonalban, mely fenékszíne felé mindig összebb szorul. Végén egy kidülő, 's jegesedésekkel fedett szikla a' tovább mehetést elzárni látszik. Kikönyöklése azonban még sem olly tetemes, hogy gödreibe alkalmazott lábakkal felmenni ne lehetne. Husz fogú lábtón feljuthatni tetejére. Itt a' nyíláson keresztül ismét egy 300 metrenyi hosszú 's 18—20 széles terembe lép a' föld gyomrában vándorló. Ennek padlatja szerfelett egyenetlen, 's nyílások sem látszanak rajta, falait pedig kevesebb jegesedés lepi. A' kutatók még itt sem állapodtak-meg. A' fenékszínben egy más szikla áll; de ez olly meredek, hogy a' vándor megesküszik rá, miként az csak a' tovább haladhatás elzárása végett van oda vetve. Lábtó támasztaték mellé, 's 12 fok felett a' nyílás előtt állott. Ezen keresztül a' negyedik és legterjedelmesebb üregbe léptek. Ez általján fedve, sőt lehet mondani elhalmozva van különféle alakú 's nagyságú jegesedésekkel. Némelyek a' magasban alakult boltozatot látszanak tartani, mások ismét szabálytalanul felosztvák és szétszórják. Padlatja egyenetlen, 's a' falakon, vagy oszlopok némelyikein több nyílás van. Az oszlopok, nagyságuk szerint, ha rájuk ütnek, harangként hangzanak.

E' nyílásban égetett agyagból 's igen igen régi idomú fazekat is találtak, mely jelenleg Romanet ur birtokában van. Ugyan ott egy böregeret is fogtak. E' teremben a' csepkövek különböző színűek; fejeik, szürkék, sárga és vöröses sárgák. Ennek fenékszínéből visszaindultak, honnan sebesen és szakadatlanul menve, egy óra és 10 percz múlva jutottak az első terem falához támasztott lábtóra. Igen csudálatos körülménynek tekinthető, hogy a' szövőttek mindenütt olly élénk lobogással égtek, mint a' szabad ég alatt. A' padlat, kivévén néhány kissé nedves helyeket, általjában száraz. Egyik nedves hely azonban vízfordta iszapból alakultnak látszik. (Courier du Drôme et de l' Ardeche.)

KÜLÖNFÉLE.

Török okoskodás. Legujabb török okoskodás szerint a' pezsgő nem bor. (Valóban, mi is állítjuk, hogy némely pezsgő nem bor.) A' mivel t török világ, vig lakomáknál, most nem egy pezsgő palaczknak szegi nyakát. Mohamedan tudósok már azt is megbizonyíták a' korából, hogy az alma-bor is azon italok közé tartozik, melyet az igaz hívők (Törökök) veszély 's vétkezés nélkül önthetnek-be torkuk kapuján. Ezt bizonyos angol haszonkémő megtudta, 's Devonshireből már tetemes mennyiségű almabor szállítatik török országba.

H a l h a t l a n h a l a n d ó. — Moret, franczia tisztet, ki az első spanyol háborúban jelen volt, bizonyos napon egy guerilla-csapat elfogta, 's egész csapatjával halálra ítélte. Az elítélteket sorba állíták 's lelővék, melly után a' guerillero azonnal eltávoztak. Moret, kinek legkisebb baja sem volt, felállott, 's honfiához csatlakozván, a' táborozást tovább folytatta. Kevés nap múlva egy guerilla ismét elfogta, és szokása szerint levetteztetvén, egy fára felfüggeszté. Szerencséjére francziák jöttek néhány percz múlva, 's levágták. Táborozását tovább folytatván ujan rabbá lett, 's azon guerillero kezébe esett, kik előszer ítélték halálra. Ráismervén egyenruhája 's herkulesi testalkatáról, hogy halála felől bizonyosak legyenek, kezeit összekötvén egy meredek szitról az alattok zuhogó folyamba taszíták. Eszméletlenül hullott az esés által elkábult Moret nedves sirjába; de híjába Shakespeare azt mondja: „ki kötélén halásra született, híjába esküszik minden csepp viz ellene, 's híjába fenyegeti elnyeléssel.“ — Moret ideje sem jött még el; a' viz fölveté, 's lábainak és testének mozgatásával magát egy ideig még fentartván, alább, hol ellenségeinek szeme elől eltűnt, partra vergődött. Itt nedves köteleit szörnyű erőködéssel széttépé, 's ujra honfiai közé menekült. Midőn a' Spanyolok később ismét megpillanták, mint szörnytől futottak tőle; mert agyon lövetése, felakasztása 's vízbe fojtása után is életben látván, halhatlannak hitték.

Drága lovak iránti mania hajdan is uralkodott, nem csak most. Hiteles iratokban p. o. következőt olvasunk: „bizonyos kocsis a' hajdani Romaiaknál azzal kérkedett, hogy kezei alatt olly lovak voltak, melyeknek egyike 100.000, másika 200 000 sestercezián vásároltatott, melly a' mi pénzünk szerint mintegy 16 000 forintot tesz ezüstben.“ — Hogy a' lófuttatás a' hajdani Görögök és Romaiaknál is divat volt, nem szükség említeni, de azt igen, hogy a' jeles pályázók neve emlékek által örökítették. Ennek nyomára görög országban le Blas jött, midőn Aquilon, fekete lónak, melly az első díjat 130-or, másodikat 28-or, 's harmadikat 37-szer nyerte-meg, emlékére talált.

Török hősnő. Minapában egy rongyos Arab koldulván Konstantinápol egyik külvárosában, egy fiatal töröknőnek ajtaja elébe is elérkezett, ki egyedül volt honn gyermekével. Az alamizsnát adni akaró nő feltárta ajtaját, mellyen a' koldus olly hévvel rontott-be, hogy a' nő vissza nem tartóztathatá. Rémülve futott a' hölgy tovább, 's legvégső szobájába zárkozott; rémülésében azonban gyermekét künn feledé. A' kisdedet felragadt gonosztevő boszúsan parancsolá az anyának, hogy nyissa-fel ajtaját, ha gyermeke életét sze-

reti; az anya azon reményben, hogy e' beszéd nem egyéb fenyegetőzésnél, vonakodott. Az Arab azon pillanatban gyilkot ránta, 's a' kisedet keresztül döfte. Böszülve ragadta-le most az elkeseredett anya férje kardját, és olly hatalmasan sujtá az Arab fejéhez, ki azt az ajtó felső részének nyílásán bedugá, hogy azonnal elvált törzsökétől, és legördültében keményen a' nő lábujjába harapott. A' fájdalom és rémülés eszméletlenül verték-le lábáról a' hősnőt, és csak hazatért férje menté-ki a' holt főnek fogai közül. A' közcsudálkozássá vált bajnok hölgyet a' nagy ur is látni kívánta.

Ékszer-gazdagság. — Parisban azt állítják többen, hogy Mars, Taglioni és Elsler Fanny kisasszonyoknak több gyémántjuk van, mint Paris három első ékszernőkének.

EMLEKMONDÁS.

Hanyatlás.

Mint mikor a' deres ősz elején egyszerre riad-fel
A' tél fergetege — recseg a' tölgy, ágai törnek,
Hull a' zúzos eső, a' hó pilléi repülnek,
Éjjé vált a' nap, 's mindenszert' elhal az élet.
Ugy sietett megelőzve korát a' gyászos időkben
Elgyengült vénségre hanyatlani az emberi nemzet.

KAZINCZY után —

Hazafiak tisztelete. — Külső alakja megváltozik bár, de változatlanul marad azon bel-ember, ki a' hazafiak becsülésöket megnyerni szerencsés vala, és kedveltetésök számosabb jegyeivel borittatik-el.

B. MEDNYÁNSZKY A. után K. H. K. J.

Jegyzékek az élet könyvéből. Önmegtagadás tesz képessé a' megelégedésre; 's a' ki ön magát megtagadni tudja, az fogékony is az élet minden ártatlan örömére.

MATICS IMRE.

A' színlett barátság lánczai, melyeket az aljas haszonlesés füzöget, csak kevésbé feszülve is szétpattannak.

Szegény az, kiben nincs mit irigyleni.

FEJÉRVÁRY.

Betűrejtvény.

Sz—szel varga, kovács használják. — Répa, ha M—mel
Mondod, — majd B—vel ember 's más tárgy takarója.

PÉNZES JÁNOS Aradrul.

Előbbi rejtvény: SZÁRNY.

Szerkezi Mátray Gábor, halpiaczon alul, a' Duna partján 114. sz. a.

Nyomtatja Trattner-Károlyi, uri utsza 612.